

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE PENTRU PATRIMONIU

Clasa a VI-a/ a VII-a

București, 2017

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Educație pentru patrimoniu* reprezintă o ofertă de curriculum la decizia școlii pentru clasa a VI-a sau a VII-a din învățământul gimnazial, având un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar. Prin problematica sa, aceasta poate fi integrată în cadrul ariei curriculare Limbă și comunicare, Arte sau Om și societate, în funcție de interesele de dezvoltare ale elevilor și de nevoile și resursele identificate în școli și în comunitate.

Programa școlară este structurată din perspectiva modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe, utilizat la nivelul învățământului gimnazial și vizează competențele din profilul de formare al absolventului de clasa a VIII-a, potrivit OMENCS nr. 3590/05.04.2016. În acest context, se are în vedere un demers didactic care să ofere elevului experiențe concrete de învățare, conectând interdisciplinar, în mod firesc, discipline diverse din arii curriculare precum Limbă și comunicare, Arte, Om și societate sau Tehnologii. Disciplina opțională *Educație pentru patrimoniu* contribuie la formarea progresivă a competențelor cheie comunicare în limba maternă, sociale și civice, digitale, sensibilizare și exprimare culturală, promovând abordarea integrată și conexiunile multidisciplinare. În plan metodologic, opțiunea pentru o abordare integrată și pentru strategii de învățare interactive, se fundamentează pe beneficiile formative rezultate din interrelaționarea constantă a disciplinelor școlare la nivelul competențelor și al domeniilor de conținut.

Programa școlară pentru disciplina opțională *Educație pentru patrimoniu* are în vedere cunoașterea de către copii a obiectivelor de patrimoniu din lista Unesco aflate în România; conștientizarea de către elevi a faptului că în fiecare comunitate există valori care trebuie descoperite și protejate; înțelegerea valorilor de patrimoniu ca reprezentare identitară și ca o modalitate de dialog intergenerațional și intercultural, în viața cotidiană a familiei și a comunității. Această abordare se înscrie în viziunea Unesco asupra educației pentru patrimoniu, văzută ca ansamblu de ocazii puse la dispoziția copiilor și tinerilor de a discuta și a reflecta asupra patrimoniului din perspective multiple: semnificații și valori culturale, modalități de păstrare și tehnici de conservare, beneficii și provocări privind protejarea patrimoniului în contextul turismului în masă, al riscurilor de distrugere prin calamități naturale, războaie sau indiferență la nivelul politicilor publice.

Programa școlară își propune să răspundă unor nevoi educative ale elevilor din învățământul preuniversitar identificate prin discuții cu beneficiari direcți și indirecti, prin studii și cercetări privind starea de fapt și bune practici din zona de educație formală, precum și prin proiecte și activități dedicate stimulării interesului pentru cunoașterea și implicarea civică în păstrarea valorilor de patrimoniu din România derulate în zona de educație nonformală.

Demersurile propuse prin actuala programă reflectă, de asemenea, spiritul și recomandările cuprinse în documente europene și internaționale recunoscute de România, astfel:

- Convenția privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural, adoptată în 16.11.1972 la Paris și acceptată prin Decretul nr. 187/1990
- Convenția pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial, 17.10.2003 Paris, acceptată prin Legea nr. 410/2005
- Convenția asupra protecției și promovării diversității expresiei culturale, 20.10.2005 Paris, Legea de aderare nr. 248/2006
- Cartea albă privind dialogul intercultural, Trăind împreună egali în demnitate, adoptată de Consiliul Europei (Strasbourg, 2008).

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențele generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare

- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice ale unui domeniu sau rezolvarea unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Educație pentru patrimoniu* sunt competențele dezvoltate prin studiul unei discipline în învățământul gimnazial.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale. Ele reprezintă etape în dobândirea competențelor generale și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare, care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor la elevi.

Sugestiile metodologice includ recomandări referitoare la proiectarea didactică, la strategiile didactice care contribuie predominant la realizarea competențelor, precum și elemente de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu particularitățile de vârstă ale elevilor.

Competențe generale

- 1. Exprimarea interesului pentru patrimoniul unei comunități, recunoscând valoarea acestuia la nivel local, național și internațional**
- 2. Cooperarea pentru promovarea valorilor de patrimoniu în comunitate**

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Exprimarea interesului pentru patrimoniul unei comunități, înțelegând valoarea acestuia la nivel local, național și internațional

Clasa a VI-a / a VII-a

1.1. Manifestarea disponibilității pentru participarea la activități și evenimente culturale în contextul patrimoniului

- expediții/studii de caz pentru identificarea elementelor de patrimoniu cultural local (de ex. arhitectură locală, peisajul cultural)
- explorarea unor situri din România, în cadrul unor excursii educative sau prin vizite virtuale
- ateliere de vizionare de documentare, filme (de ex, Patrimoni.ro)
- identificarea de evenimente păstrate în memoria colectivă (prin întâmplări, persoane reprezentative, obiecte etc.)
- lucrul în echipă pentru documentarea și realizarea unor fișe de descriere pentru diferite categorii de patrimoniu (material, imaterial, natural)
- explorare comparativă a unor obiective de patrimoniu, utilizând resurse digitale (de ex.: pictura exterioară a unor biserici)

1.2. Raportarea critică la comportamente și atitudini ale persoanelor din comunitate cu privire la moștenirea culturală

- interviuri pentru identificarea experiențelor personale și a convingerilor membrilor comunității privind evenimente și practici culturale locale
- participarea la discuții privind atitudinile oamenilor din comunitate în legătură cu moștenirea lor culturală
- organizarea unor dezbateri pe teme asociate problematicii patrimoniului (de ce avem nevoie de patrimoniu?; atitudinile și comportamentele semenilor noștri susțin valorile de patrimoniu național?; cum ne comportăm în calitate de turiști în zone culturale? etc.)
- argumentarea propriilor opinii, utilizând informații din fișele de documentare ale unor obiective de patrimoniu cultural, material și imaterial
- analiza comparativă a practicilor de intervenție ale omului în situația patrimoniului natural și a peisajului cultural, în vederea luării unor decizii

1.3. Formularea unor opinii privind valorile de patrimoniu rezultate din diversitatea culturală și dialogul intercultural

- expediții în localitate și în afara ei pentru observarea mediului de viață din perspectiva diversității culturale (de ex., analiza diferitelor stiluri de construcție ca modalitate de exprimare a identității; a elementelor de patrimoniu imaterial – dansuri, meșteșuguri, cântec etc.)
- participarea la discuții în grup pentru identificarea aspectelor de diversitate culturală pe care le aduce fiecare elev în clasă, contribuind la configurarea identității de grup
- realizarea unor studii de caz pe teme precum biserici fortificate; centre urbane (de ex., Sighișoara) etc.
- utilizarea jocului de rol pentru înțelegerea contribuției dialogului intercultural la structurarea identității unei comunități și
- participarea la discuții pentru identificarea beneficiilor comune rezultate din dialogul intercultural, în planul cultural, social și civic.

2. Cooperarea pentru promovarea valorilor de patrimoniu în comunitate

Clasa a VI-a / a VII-a

2.1. Identificarea elementelor de patrimoniu național produse în comunitate care au dobândit recunoaștere, intrând în lista Unesco

- utilizarea unor concepte și noțiuni pentru definirea/descrierea și clasificarea patrimoniului

Unesco

- observarea categoriilor de patrimoniu în care se înscriu obiectivele Unesco aflate România
- realizarea unor studii de caz/portofolii de documentare pentru dosarele Doina, Călușul, Jocul fecioresc etc.
- identificarea unor criterii pentru stabilirea valorii de patrimoniu local (artefacte, meșteri și meserii) prin comparare cu criteriile de evaluare din lista Unesco a patrimoniului mondial
- discuții argumentate în vederea selectării unor obiective culturale care ar putea face parte din lista de candidaturi pentru patrimoniul local
- căutare pe internet de resurse informative (text, imagine, film) privind diferite obiective din patrimoniul Unesco

2.2. Inițierea unor acțiuni de sensibilizare pentru respectarea și aprecierea moștenirii culturale

- vizionarea de filme/te pe tema patrimoniului promovate de Unesco și discutarea în grup a rolurilor și acțiunilor pe care le pot îndeplini copiii
- realizarea de sondaje privind opiniile oamenilor față de gradul de degradare a unor obiecte de patrimoniu din localitate/din țară
- organizarea unor activități de sensibilizare a opiniei publice față de păstrarea valorilor de patrimoniu, plecând de la diverse evenimente/știri discutate în spațiul public (de ex., achiziția sculpturii Cumințenia pământului; reguli de comportament ai turiștilor în situri de patrimoniu; intervenția societății civile pentru respectarea legii)
- participarea la discuții/dezbateri pentru înțelegerea rolului memoriei culturale în configurarea identității de grup
- prezentarea rezultatelor unor fișe de documentare pe tema patrimoniului în fața colegilor pentru a obține implicarea elevilor din școală în astfel de proiecte culturale
- utilizarea jocului de rol pentru înțelegerea dialogului intercultural ca sursă de respect față de celălalt și de înțelegere a modului în care pot fi generate/împărtășite valori comune

2.3. Realizarea în echipă a unor proiecte de promovare a patrimoniului național, utilizând resurse digitale și networking

- căutare de informații și selecție critică pentru documentarea unei teme, accesând pagini web relevante și de calitate, utilizând aparate foto etc.
- participarea/organizarea unor „vizite virtuale” în situri cu valoare de patrimoniu
- realizarea unei hărți/prezentări digitale de promovare a valorilor culturale din oraș/sat/regiune, semnalând vizitatorilor obiective culturale relevante atât pentru patrimoniul local, cât și pentru acela național
- elaborarea unor afișe, postere, invitații, interviuri video/audio, prezentări și promovarea acestora prin mijloace digitale pentru sensibilizare elevilor față de valorile culturale naționale, din perspectiva atitudinii civice și responsabile.
- redactarea unor articole pentru o revistă în format digital în care să fie aduse în atenția elevilor și a membrilor comunității anumite probleme de interes (de ex., riscurile de distrugere a unor obiective de patrimoniu datorită schimbărilor climatice sau a intervenției omului; poluarea; conflictele militare; exploatarea în exces a unor resurse; efectele turismului de masă; turismul virtual etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi
Contextul general al patrimoniului	Tipuri de patrimoniu și definiții; patrimoniu natural, patrimoniu cultural, conceptul de geoparc. Instituții care se ocupă de patrimoniul internațional și național Criterii de selecție a obiectivelor de patrimoniu pentru lista Unesco; Conservarea patrimoniului. Arhive de documente UNESCO. Rolul patrimoniului în viața de zi cu zi

	(identitate culturală locală; dezvoltare durabilă – meserii creative, turism)
Patrimoniul cultural material	Patrimoniul cultural material și obiectivele înscrise în lista Unesco: Mănăstirea Hurezi, biserici din lemn din Maramureș; biserici cu pictură exterioară din Bucovina Peisajul cultural: Maramureș, Bucovina, satele din Delta Dunării etc.
Patrimoniul cultural imaterial	Patrimoniul cultural imaterial și obiectivele înscrise în lista Unesco: Doina, Jocul fecioresc, Călușul, Colindul în ceată bărbătească. Meșteri și meserii. Ceramica de Hurezi. Tehnici tradiționale de realizare a scoarței; tehnica măștișorului

Sugestii metodologice

Programa școlară pentru disciplina *Educație pentru patrimoniu* are ca finalitate să creeze conexiuni active între patrimoniu și societate, trezind interesul elevilor pentru a cunoaște, a aprecia, a promova și a păstra aceste valori, ca reprezentând un vector de identitate în comunitate și de dialog între generații. În același timp, programa școlară răspunde nevoii unei educații pentru păstrarea patrimoniului cultural local și național românesc, în condițiile în care, în spațiul public, se observă degradarea continuă a acestuia. Miza este formarea unei conștiințe civice privitoare la patrimoniul cultural.

Disciplina *Educație pentru patrimoniu* contribuie la formarea progresivă a competențelor cheie comunicare în limba maternă, sociale și civice, digitale, sensibilizare și exprimare culturală și se raportează la profilul de formare al absolventului de gimnaziu prin:

- participarea la interacțiuni verbale în diverse contexte școlare și extrașcolare, în cadrul unui dialog proactiv;
- utilizarea unor dispozitive și aplicații digitale pentru căutarea și selecția unor resurse informaționale și educaționale digitale relevante pentru învățare;
- operarea cu valori și norme de conduită relevante pentru viața personală și pentru interacțiunea cu ceilalți;
- relaționarea pozitivă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare, prin exercitarea unor drepturi și asumarea de responsabilități;
- manifestarea disponibilității pentru participare civică în condițiile respectării regulilor grupului și valorizării diversității (etnoculturale, lingvistice, religioase etc.);
- manifestarea inițiativei în rezolvarea unor probleme ale grupurilor din care face parte și în explorarea unor probleme ale comunității locale;
- aprecierea unor elemente definitorii ale contextului cultural local și ale patrimoniului național și universal;
- realizarea de lucrări creative folosind diverse medii, inclusiv digitale, în contexte școlare și extrașcolare;
- participarea la proiecte și evenimente culturale organizate în contexte formale sau nonformale.

Demersul metodologic al disciplinei *Educație pentru patrimoniu* promovează abordarea integrată și conexiunile multidisciplinare cu discipline din cadrul învățământului gimnazial, precum limba română (competența generală „Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional”), limbile materne (competența generală „Manifestarea unui comportament empatic cultural și intercultural”), istoria (competența generală „Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socioculturale”), geografie (competența generală „Studierea spațiului geografic

realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare”), educația socială (competența generală „Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice”), informatică și TIC (competența generală „Elaborarea creativă de mini proiecte care vizează aspecte sociale, culturale și personale, respectând creditarea informației și drepturile de autor”). Abordarea integrată facilitează stabilirea de conexiuni din perspectiva proiectării didactice a activităților de predare – învățare – evaluare atât la nivelul competențelor generale și specifice, cât și la acela al conținuturilor incluse în programele amintite mai sus.

Activitățile de învățare recomandate au în vedere, în principal, strategia învățării prin proiect, elevii având astfel ocazia să învețe prin experiență directă, în situații reale și prin explorarea complementară a contextelor educative formale, nonformale și informale.

Activitățile educative se structurează pe următoarele direcții: discuții, cercetare, exerciții și activități practice, vizionări, explorarea unor situri de patrimoniu, prin expediții sau tururi virtuale, jocuri de rol/dezbateri.

În funcție de nivelul de studiu și de interesele grupului de elevi, se recomandă derularea unor proiecte educative pentru promovarea patrimoniului local și național prin:

- organizarea de evenimente de promovare a patrimoniului: expoziția tematică; ateliere de vizionare de documentare, filme, urmate de discuții în grup;
- organizarea unor vizite ghidate pentru colegi sau membri ai comunității;
- cercetări de teren și studii de caz pe teme relevante pentru investigarea patrimoniului de către elevi;
- (re)constituirea formularului de candidatură pentru înscrierea unor valori de patrimoniu în lista națională/Unesco;
- elaborarea unor proiecte educative în parteneriat derulate prin rețele de networking (platforma etwinning, platforma reSEAU). Unul dintre numeroasele exemple, în acest sens, îl constituie proiectul de adopție a unui element de patrimoniu local (monument, cartier, clădirea școlii, muzeu, site arheologic etc.).

Contextele evaluării sunt determinate de situații și elemente de viață cotidiană relevante: participări la manifestări artistice care au loc în viața familiei, în cartier sau în localitate; trasee scurte, excursii pentru explorarea obiectivelor de patrimoniu reprezentative din propria zonă culturală; călătorii virtuale, schimburi școlare interculturale, vizionarea de documentare și concerte pentru descoperirea valorilor de patrimoniu din alte țări și civilizații, participarea activă la ore. Pentru organizarea evaluării, se va avea în vedere demersul de învățare prin proiecte. Vor fi luate în considerare criteriile de evaluare care au în vedere căutarea, selectarea, organizarea și procesarea de informații, analiza critică, rezolvarea de probleme etc. în situații relevante pentru înțelegerea, aprecierea și promovarea valorilor de patrimoniu cultural local și național.

Pentru derularea activităților educative, pot fi utilizate resurse digitale ale Unesco (<http://www.unesco.org/whc>) sau resurse digitale locale (www.edupatrimoniu.piscu.ro), care pun la dispoziția școlilor filme educative animate dedicate unor teme reprezentative, pentru care copiii oferă soluții (<http://whc.unesco.org/en/patrimonto/>), bănci de date pentru obiectivele din lista patrimoniului mondial, precum și rețele de informare pentru obiectivele din patrimoniul mondial (World Heritage Information Network - WHIN), platforme de colaborare (Sistemul de Școli Asociate Unesco – réSEAU; <http://www.education.unesco.org/educprog/asp>), precum și date de referință, glosar de termeni, exemple de activități didactice și proiecte educative, incluse în ghidul metodologic adresat profesorilor (<http://whc.unesco.org/fr/educationkit/>).

Link-uri utile

Filme educative animate (cca 5min) dedicate problematicii protejării patrimoniului-
<http://whc.unesco.org/en/patrimonito/>
Patrimoniul din România în lista Unesco - <http://patrimoniul.gov.ro/component/k2/item/11-lista-patrimoniului-mondial-unesco>;
<http://www.cimec.ro/monumente/unesco/unescofastvers.htm>
Lista patrimoniului mondial Unesco - <http://whc.unesco.org/>; <http://whc.unesco.org/en/list/>;
<http://www.cultura.ro/unesco>
Resurse de învățare online dedicate patrimoniului pentru copii - <http://edupatrimoniul.piscu.ro/>
Resurse de documentare online dedicate vizitei virtuale pentru obiective din România sau din afara țării - <http://www.cimec.ro/muzee/muzee-cu-tur-virtual.html> (de ex., muzeul satului - <https://www.youtube.com/watch?v=sd68phcckGQ>); <http://www.googleartproject.com/>
Resurse didactice online dedicate profesorilor - <http://whc.unesco.org/fr/educationkit/>
Explorare geografică și culturală - [google maps](https://www.google.com/maps); <https://www.geoguessr.com/>; Google Arts & Culture
Platforme de derulare a proiectelor- <http://www.education.unesco.org/educprog/asp>;
www.cnr-unesco.ro/structuri-asociate/scoli-asociate-2; www.etwinning.net;
www.etwinning.ro; [iteach.ro](http://www.iteach.ro)

Referințe bibliografice

World Heritage Information Management Report on the Meeting of Experts. Paris, WHC-95/Conf.203/Inf.10., 19 October 1995. <http://whc.unesco.org/archive/whinrpt.htm>.

Bamford, A.; Wimmer, M. 2012. *The Role of Arts Education in Enhancing School Attractiveness: a literature review*. EENC Paper. <http://www.interarts.net/descargas/interarts2548.pdf>.

Council of Europe. 2005. *Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society*. <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=199&CM=8&CL=FRE>.

EACEA. 2009. *Education artistique et culturelle à l'école en Europe/ Arts and Cultural Education at School in Europe/ Educația artistică și culturală în școala europeană*. Bruxelles: Eurydice.

http://eacea.ec.europa.eu/Education/eurydice/documents/thematic_reports/113FR.pdf.

European Parliament. 2006. *Recommendation of the European Parliament and of the Council on key competences for lifelong learning (2006)*. 18 Dec. 2006, 2006/962/EC. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:EN:PDF>.

Legea Educației Naționale nr. 1/2011. <http://www.edu.ro/index.php/legaldocs/14847>.

National Advisory Committee on Creative and Cultural Education (NACCCE). 1999. *All Our Futures: Creativity, Culture and Education*. London: Department for Education and Employment. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED440037.pdf>.

OMENCS nr. 3590/05.04.2016 privind aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru învățământul gimnazial. <http://programe.ise.ro/Actuale.aspx>.

UNESCO. 2006a. *Road Map for Arts education*. <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/creativity/arts-education/official-texts/road-map/>.

UNESCO. 2006b. *Le patrimoine mondial aux mains des jeunes. Kit éducatif à l'usage d'enseignants*. <http://whc.unesco.org/uploads/activities/documents/activity-54-11.pdf>.